

Primärvårdsnämndens verksamhetsberättelse 2023

Version 1.7 2024-03-06

Innehållsförteckning

Inledning	1
Nämndens ansvarsområde	1
Uppföljning.....	1
Viktiga händelser perioden januari – december	2
Verksamhetsförändringar/-övergångar	3
Omställningsarbetet	3
Framtidens hälsosystem och vårdens omställning	3
Övergripande mål: Bättre liv och hälsa för fler	5
<i>Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och förebyggande insatser</i>	<i>6</i>
Övergripande mål: Tillgänglighet och kvalitet.....	7
<i>Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas</i>	<i>10</i>
<i>God tillgänglighet.....</i>	<i>11</i>
<i>Jämlik hälso- och sjukvård.....</i>	<i>12</i>
<i>Säker hälso- och sjukvård</i>	<i>13</i>
<i>Psykisk hälsa</i>	<i>15</i>
<i>Högkvalitativ cancervård i hela Skåne.....</i>	<i>17</i>
<i>God förlossnings-, neonatalvård och kvinnohälsa</i>	<i>18</i>
Övergripande mål: Hållbar utveckling i hela Skåne.....	19
<i>Klinisk forskning.....</i>	<i>19</i>
Övergripande mål: Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet	21
Attraktiv arbetsgivare	21
Övergripande mål: Långsiktigt stark ekonomi	22
Produktion	22
Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare.....	23

Inledning

Denna verksamhetsberättelse utgår från Primärvårdsnämndens verksamhetsplan för 2023 vilken beskriver ansvarsområde, uppdrag och planerade aktiviteter.

Uppföljning utifrån nämndens driftsansvar för de verksamheter som bedrivs i Region Skånes egen regi, förvaltning Primärvården Skåne, rapporteras i särskild verksamhetsberättelse och beslutas i separat ärenden.

Nämndens ansvarsområde

Primärvårdsnämndens ansvarsområde styrs utifrån Region Skånes reglemente. Nämnden finansierar och beslutar om förfrågningsunderlag och om ersättningar kopplade till lagen om valfrihetssystem (LOV) inom ramen för Hälsoval Skåne. Detta innebär att nämnden ingår avtal och vårdöverenskommelser med vårdgivare inom områdena: vårdcentral, barnvårdscentral, barnmorskemottagning och psykoterapi. Primärvårdsnämnden ska som finansiär av vårdvalsystemet vara producentneutral.

Antalet verksamheter som finansieras via Hälsoval Skåne förändras kontinuerligt. I december månad 2023 uppgick antalet till:

- 176 vårdcentraler, varav 83 i egen regi
- 152 barnvårdscentraler (BVC), varav 80 i egen
- 78 barnmorskemottagningar (BMM), varav 23 i egen regi
- 259 mottagningar för psykoterapi, varav 3 i egen regi

I egen regi, inom Primärvården Skåne, bedrivs ett antal verksamheter som är anslagsfinansierade: Föräldra- och barnhälsopsykologer, MMS-mottagning (multimodal smärtrehabilitering), Barn- och ungdomsmedicinmottagning i Eslöv, Levnadsvanemottagning, Diabetessamordning, Uppdrag samordning sjukvård – kommun, Flyktingshälsan, Utveckling migration och hälsa, Specialiserad palliativ slutenvård, Avancerad sjukvård i hemmet (ASiH), Palliativt utvecklingscentrum, Kompetenscentrum för primärvård, Centrum för primärvårdsforskning som är ett samarbete mellan Region Skåne och Lunds universitet. Dessa verksamheter redovisas i verksamhetsberättelse för Primärvården Skåne.

Nämnden stödjer hälso- och sjukvårdsnämnden i frågor som berör utveckling av hälso- och sjukvård i nära samarbete med Skånes kommuner.

Uppföljning

Nämndens verksamhetsberättelse bygger på Region Skånes verksamhetsplan och budget 2023¹, Regional uppföljningsplan 2023² och Primärvårdsnämndens verksamhetsplan med internbudget 2023³. Nämnden har i sin verksamhetsplan en övergripande aktivitetsplan som bland annat omfattar nya uppdrag. Aktivitetsplanen följs upp i nämndens årsredovisning. Nämnden arbetar utifrån Region Skånes vision och övergripande mål, vilka är vägledande för nämndens prioriteringar och verksamhet.

¹ Region Skånes budget och verksamhetsplan 2023 ([skane.se](https://www.skane.se))

² Regional uppföljningsplan 2023

³ Primärvårdsnämndens verksamhetsplan och budget 2023

Bild 1. Region Skånes övergripande mål

Nämnden ansvarar för uppföljning av verksamheter som bedrivs inom nämndens ansvarsområde enligt LOV. Hur uppföljning ska ske och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses regleras i "Program med mål och riktlinjer för sådana angelägenheter som utförs av privata utförare".⁴

Programmet gäller för privata utförare och verksamheter som agerar i konkurrens med privata utförare. För att säkerställa att verksamheter fullgör uppdrag och måluppfyllelse för vad krav och avtal stipulerar så följs ingångna avtal och överenskommelser upp. Uppföljningar gällande verksamheternas efterlevnad av lagar, regelverk och regionala beslut genomförs för att säkerställa en kvalitativ och säker vård. Regiongemensamma indikatorer används som underlag för uppföljning av måluppfyllelse beskrivs i de flesta fall i Region Skånes Indikatorbibliotek⁵. Utveckling pågår inom flertalet områden såväl nationellt som regionalt och uppdatering av indikatorer förekommer. Löpande uppföljning görs dels månadsvis genom kontroll av produktion och ekonomi dels utifrån en årlig plan för uppföljningar.

Uppföljningen januari till augusti 2023 innebar rapportering av utvalda delar av uppföljningsplanen för 2023. I årsredovisningen rapporteras samtliga mål och uppdrag i primärvårdsnämndens verksamhetsplan samt de mål i den regionala uppföljningsplanen som berör primärvårdsnämnden. Även uppföljning av till exempel fattade beslut, policy, handlingsplaner har genomförts.

Viktiga händelser 2023

- Projekt mobilt närsjukvårdsteam har genomförts i Landskrona med gott resultat och regionfullmäktige gav i november i uppdrag till primärvårdsnämnden om breddinförande i hela Skåne.
- Under året har det startats två utvecklingsprojekt för att öka tillgängligheten på vårdcentraler för personer med psykisk ohälsa. Projekten syftar till att införa kunskapsbaserad vård med bättre omhändertagande av psykisk ohälsa och tillgång till gruppbehandling i högre utsträckning.
- Under året har det förebyggande arbetet för psykisk hälsa för barn och unga på primärvårdsnivå setts över. Även hur samverkan med kommuner ser ut i de fall då utredning av insatser genomförs har gjorts.
- "Växa tryggt" blev ett permanent tilläggsuppdrag för barnavårdscentraler och barnmorskemottagningar i Skåne. Under året har 12 barnavårdscentraler och 12 barnmorskemottagningar startat upp tilläggsuppdraget.
- I december 2023 beslutade primärvårdsnämnden att barnmorskemottagningarnas basuppdrag ska utökas med lättgynekologi från den 1 januari 2024.

⁴ Regionfullmäktige 2021-02-16 § 14

⁵ Indikatorbiblioteket - Vårdgivare Skåne (skane.se)

- Primärvårdsnämnden har beslutat att öka genomförandetakten av riktade hälsosamtal för 40 – och 50-åringar och stärker utbudet genom ökad digitalisering med hälsosamtal via video inför 2024.
- Tjänsten 1177 direkt infördes i Region Skåne under rapportperioden och finns nu tillgänglig för alla Primärvården Skånes vårdcentraler och Primärvården Skåne online. Region Skåne arbetar stegvis med implementeringen av 1177 direkt för att möjliggöra att etablera tjänsten för samtliga vårdcentraler i hälsovalet.

Verksamhetsförändringar/-övergångar

Senaste åren har det skett en ökning av antalet inkomna ansökningar om att teckna avtal för vårdcentral inom Hälsoval Skåne. Under året har:

- 11 vårdcentraler startat, samtliga i privat regi.
- 4 vårdcentraler avslutat sin verksamhet, varav 1 i egen regi.
- 1 vårdcentral i privat regi avslutats genom att Region Skåne hävt avtalet efter identifiering av allvarliga brister.
- 7 barnmorskemottagningar startat, samtliga i privat regi.
- 9 barnmorskemottagningar avslutat sin verksamhet, varav 1 i egen regi.
- 8 barnavårdscentraler startat, samtliga i privat regi.
- 10 barnavårdscentraler avslutat sin verksamhet, varav 1 i egen regi.
- 30 mottagningar för psykoterapi startat, samtliga i privat regi.
- 25 mottagningar för psykoterapi avslutat, varav 1 i egen regi.

Omställningsarbetet

Primärvårdsnämnden har under 2023 verkat för inriktningen på omställningsarbetet, och de sex insatsområdena, som beskrivits i regionstyrelsens reviderade planeringsdirektiv 2024–2026 samt tidigare strategier och beslut för omställning till framtidens hälsosystem.

Under 2023 har en grundlig genomgång skett av ersättningsregelverk i förfrågningsunderlagen för samtliga vårdval som primärvårdsnämnden ansvarar för. Förändringarna som sedan har beslutats innebär högre precision när det gäller att vårdgivarna ska få ersättning för faktiska kostnader det vill säga ett mer effektivt utnyttjande av skattemedel. För exempelvis kvälls- och helgmottagningar har detta inneburit att en schabloniserad ersättning ersatts med ersättning som baseras på antal listade individer.

I samtliga Region Skånes valfrihetssystem har förtydligande gjorts gällande Region Skånes och leverantörens ansvar i den gemensamma omställningen för Nära vård – Framtidens hälsosystem. Exempel på det är att skrivning om Patientkontrakt har införts i förfrågningsunderlag vårdcentral. Patientkontrakt är en dokumenterad överenskommelse som vården och patienten utformar tillsammans med syfte att säkerställa delaktighet, samordning, tillgänglighet och samverkan med utgångspunkt i patientens perspektiv. För att förstärka tillgängligheten till vårdcentraler har även ökade krav ställts på öppettider, och eventuellt kommande ytterligare ökade krav har också aviserats. För att stimulera till att öppna och driva vårdcentraler och filialer utanför de större orterna har den geografiska ersättningen till vårdcentraler utökats samt geografisk ersättning till filialer på annan ort än huvudenhet införts.

Framtidens hälsosystem och vårdens omställning

Framtidens hälsosystem med det övergripande mål ”Bättre hälsa för fler” tar sin utgångspunkt i invånarnas behov av hälsa och vård. Det bygger på en helhetssyn och samverkan kring insatser där förflyttning mot personcentrerat arbetssätt, hälsofrämjande och förebyggande insatser sker. Det innebär styrning med fokus på såväl nära vård som nivåstrukturering och profilering. Förutsättningar för det långsiktiga arbetet är medarbetare, digitalisering och fysisk infrastruktur. Genom att successivt ändra arbetssätt och styrning, förväntas inte bara positiva resultat och effekter i form av förbättrad

hälsa för befolkningen och bättre upplevelser för patienter och medarbetare, utan även ökad tillgänglighet, högre kvalitet och effektiva processer.

De sex insatsområdena i planeringsdirektivet har förstärkt det långsiktiga arbetet med framtidens hälsosystem genom att insatsområdena tydliggör vikten av att prioritera åtgärder för en ökad tillgänglighet, en säkrad kompetensförsörjning och en ekonomi i balans.

Under 2023 har milstolpar i förändrings- och genomförandeplan för framtidens hälsosystem följts upp och vid behov justerats, reviderats och kompletterats i en uppdaterad plan för 2023–2026⁶. Den årliga uppföljningen har visat att det pågår ett aktivt arbete i riktning mot framtidens hälsosystem där en del milstolpar har uppnåtts enligt plan, medan andra är beroende av andra milstolpar eller aktiviteter.

Milstolpar och aktiviteter för att uppnå dessa bidrar till de fem fokusförflyttningar för att åstadkomma omställningen till framtidens hälsosystem och nära vård. Nedan följer ett urval av exempel där primärvårdsnämnden aktivt har bidragit eller fått förutsättningar att bidra till förflyttningarna.

1. Från fokus på mottagare till aktiv medskapare

- a) En digital plattform för chefer och medarbetare på alla nivåer gällande invånarinvolvering i Region Skåne lanserades hösten 2023 som erbjuder centrala stödstrukturer och samordningsfunktioner för att möjliggöra invånarinvolvering.
- b) Aktivt patientfokus genom samskapande i olika frågor med det under 2022 inrättade expertrådet i Primärvården Skåne (egen regi).
- c) Framtagande av en Skånegemensam utbildning för samordnad individuell plan (SIP), som kommer att lanseras i början på 2024.

2. Från fokus på sjukdom till fokus på hälsa

- a) Breddinförandet av Riktade hälsosamtal bland 40- och 50-åringar.
- b) Utredning kring hur de hälsosamtal som kommunerna genomför för att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre påverkar och relaterar till de riktade hälsosamtal för 70-åringar som utförs i Region Skånes regi har genomförts.
- c) Ökat fokus på och arbete med barn och ungas hälsa, exempelvis genom:
 - Aktiviteter kring ”Sätt Skåne i rörelse” bland annat ”GoFaR”, aktivitet förebygger, föreningsbidrag.
 - Aktiviteter i Vårdsamverkan Skåne kring ”Växa Tryggt”, Tidiga Samordnade Insatser (TSI), familjecentraler, och föräldrastöd.

3. Från fokus på sjukvårdens organisation till fokus på individens behov på vägen genom hälsosystemet

- a) Den av Primärvården Skåne framtagna ”Svalövsmodellen”⁷ har spridits nationellt och till andra vårdcentraler och kommuner.
- b) Arbete kring sammanhållen planering 1177.

4. Från fokus på platser eller lokaler till fokus på att möta invånaren på flera olika sätt efter behov

- a) Under 2023 har olika former för vård i hemmet såsom basonkologi i nära vård, Mobilt team närsjukvård testats, utökats och utvärderats. Ett beslut om breddinförande av Mobila team närsjukvård i Skåne togs i slutet på 2023. Samverkan mellan specialiserad vård, primärvård och kommunal hälso- och sjukvård är ett genomgående inslag i dessa verksamheter.

⁶ Förändrings- och genomförandeplan för mål och strategi för framtidens hälsosystem 2023–2026

⁷ Svalöv – ett gott exempel på Primärvården Skånes Teammodell - Vårdgivare Skåne (skane.se)

- b) Primärvården har aktivt bidragit till och agerat utifrån handlingsplan för Skånegemensam digitalisering inom ramen för Vårdsamverkan Skåne.

5. *Från fokus på kortsiktiga organisatoriska eller ekonomiska resultat till en helhetssyn där kvalitet, långsiktighet och lärande premieras*

- a) Pågående arbete kring incitaments- och finansieringsmodeller som stimulerar och premierar omställningsarbetet till framtidens hälsosystem och en nära vård i enlighet med de övriga förflyttningarna, till exempel:
-Ersättningsmodell för hembesöksprogram ”Växa Tryggt” som infördes från 1 januari 2023.
- b) Förberedelsearbete i form av under 2023 ändrade skrivningar i förfrågningsunderlag för 2024, där de uppdragsspecifika avsnitt inkluderar ett avsnitt där leverantören aktivt ska delta i omställningsarbetet till framtidens hälsosystem och nära vård.

Övergripande mål: Bättre liv och hälsa för fler

Högt förtroende för god och jämlik vård

- **Befolkningens uppfattning och patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras**

Nationell Patientenkät (NPE)

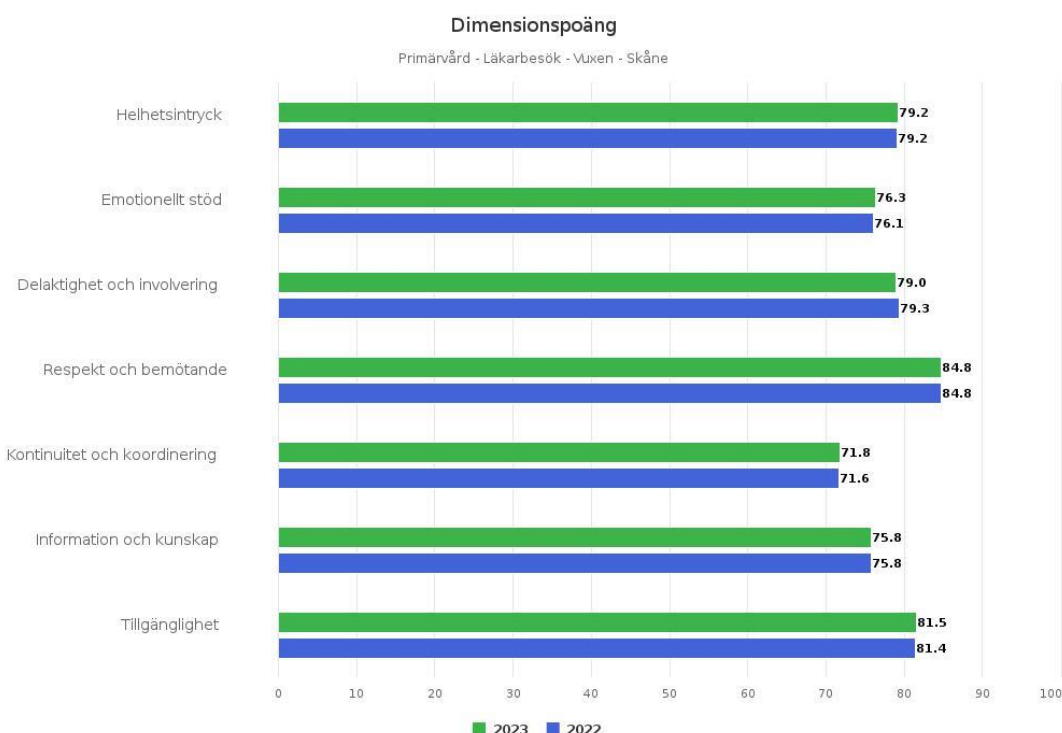
NPE följer upp den patientupplevda kvaliteten av patienternas vårdbesök. Under september varje år får ett slumpmässigt urval av patienter som besökt vårdcentraler i Skåne besvara ett antal frågor.

Resultatet för Region Skåne presenteras i olika dimensioner där varje dimension består av ett antal närbesläktade frågor: ”Emotionellt stöd”, ”Information och kunskap”, ”Involvering och delaktighet”, ”Kontinuitet och koordinering”, ”Tillgänglighet”, ”Respekt och bemötande” samt ”Helhetsintryck”.

Patienternas upplevelse i NPE Primärvård år 2023 innebar inga större förändringar jämfört med 2022 (se figur nedan). Målet är att värdet ska vara högre än i föregående mätning vilket verkar uppnått för tre av dimensionerna: ”Emotionellt stöd”, ”Kontinuitet och Koordinering” och ”Tillgänglighet”. Skillnaderna är dock små och skulle kunna vara slumpmässiga. Graden av osäkerhet innebär att det inte är möjligt att säga att en förbättring skett. NPE lämpar sig bäst för att på lokal nivå ge underlag för verksamhetsförbättring och det är på den nivån man ser större variationer. Aggregeras resultatet till Skånenivå så bli skillnaderna små mellan mätningarna.

Det starkaste resultatet för mätningen var inom dimensionen ”Respekt och bemötande”, ”Tillgänglighet” och ”Helhetsintryck”.

Som i tidigare undersökningar i NPE och vårdcentraler så är resultatet för patientupplevd kvalitet lägre för kvinnor jämfört med män. För äldre åldersgrupper är resultatet bättre för den patientupplevda kvaliteten.

Skånes bästa vårdcentral 2023

Till årets utnämning av "Skånes bästa vårdcentral" nominerades Hälsomedicinskt center i Hjärup, Båstad-Bjäre Läkarpaktik och Vårdcentralen i Dalby. Primärvårdsnämnden utsåg Hälsomedicinskt center i Hjärup till vinnare. Vårdcentralen har bra betyg i NPE samt mycket goda resultat bland kvalitetsindikatorer för vårdcentraler i Hälsoval Skåne. De indikatorer som inkluderas i bedömningen är andelen hälsoundersökningar vid psykisk sjukdom, förskrivning av antibiotika, tillgänglighetsmått med mera.

Sedan några år tillbaka delas även ett diplom med hedersomnämning ut till den vårdcentral som haft störst förbättring av resultat i NPE föregående år. Eftersom förutsättningarna ser olika ut inom olika verksamheter så är det viktigt att även uppmärksamma mer generellt förbättringsarbete och inte bara verksamheter med toppresultat. Vinnaren av detta pris 2023 är Vårdcentralen Vellinge.

Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och förebyggande insatser

➤ Ohälsosamma levnadsvanor ska minska

För att ohälsosamma levnadsvanor ska kunna minska behöver olika delar av det förebyggande arbetet ske inom olika verksamheter och riktat till särskilda tillstånd. Primärvården möter ofta patienten i tidigt skede och har möjlighet att förebygga sjukdom men också uppdraget att förebygga att sjukdomstillstånd förvärras eller återkommer. Uppföljning av registrerade hälsofrämjande insatser visar att nästan samtliga åtgärder har ökat sedan föregående år.

➤ Riktade hälsosamtal, enligt Region Skånes modell, ska införas på samtliga vårdcentraler

168 av 176 vårdcentraler med riktade hälsosamtal och i nuläget har 500 samtalsledare utbildats. Pilotfasen för 70-åringar som erbjudits hälsosamtal avslutades under 2023. Införandeplanen har justerats och fokus ligger på att öka andelen inbjudna deltagare samt genomförda hälsosamtal för 40- och 50-åringar. Målet för andelen 40- och 50-åringar som erbjudits ett riktat hälsosamtal är 100 procent. Målet för andelen 40-åringar som ska ha genomfört ett riktat hälsosamtal är 40 procent och för 50-åringar 50 procent. 71 procent av listade 40-åringar har bjudits in till ett riktat hälsosamtal. 30 procent av de listade 40-åringarna har genomfört ett hälsosamtal under 2023. Andelen listade 50-

åringar som bjudits in till hälsosamtal ligger kring 38 procent. Endast 16 procent av de listade 50-åringarna genomförde ett hälsosamtal.

De faktorer som har påverkat måluppfyllelsen är bland annat möjligheter för vårdcentralen att prioritera arbetet med riktade hälsosamtal. I ”Plan för att öka produktionstakten för riktade hälsosamtal”⁸ framgår även att under hösten 2023 avslutade cirka 50 av totalt 400 utbildade samtalsledare sin tjänst vilket leder till ett fortsatt behov av utbildning för att kunna upprätthålla kontinuitet. Under rapportperioden fattades beslut om att under 2024 starta arbetet med att tillgängliggöra riktade hälsosamtal för fler deltagare genom att erbjuda samtalen via video.

Övergripande mål: Tillgänglighet och kvalitet

Nära vård – med primärvården som nav

Omställningen mot en God och nära vård innebär en vård som blir utformad i samskapande och hälsofrämjande med invånarna. Ett hälso- och sjukvårdssystem som flyttar fokus mot tillgänglighet, delaktighet och kontinuitet och som skapar förutsättningar att möta invånarna mer personcentrerat, proaktivt, hälsofrämjande och sammanhållet. Primärvården ska utgöra den gemensamma basen och fungera som vårdens nav. I samspel med övrig hälso- och sjukvård, socialtjänst och andra intressenter ska målet med omställningen nås: att skapa en god, nära och samordnad vård och omsorg som främjar hälsan.

Vårdcentralerna ska vara första instans vid behov av hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå. De ska organiseras så att behov av hälso- och sjukvård särskilt tillgodoses hos äldre, personer med sammansatta vårdbehov, kroniskt sjuka och personer med funktionsnedsättning.

För effektiv användning av resurser och en vård som ges på rätt vårdnivå är samverkan inom och mellan specialiserad vård och primärvård avgörande. Ett exempel är etablerande av samverkansstrukturer på såväl operativ som strategisk nivå mellan samtliga vårdaktörer. Ett annat exempel är uppbyggnad av konsultstöd mellan specialist- och primärvård. Tillgängliggörande av fler subakuta mottagningstider, identifiera mångsökare och sköra äldre på akutmottagningarna är ytterligare exempel.

Återinskrivning 1–30 dagar för äldre är en indikator som beskriver andelen patienter över 65 år som oplanerat behövt återinläggas på sjukhus inom 30 dagar efter utskrivning. Indikatorn är ett processmått som kan synliggöra behov av ökad samverkan. Andel återinskrivna under 2023 är 14 procent vilket är en marginell ökning sedan 2022. Detta innebär att målet om årlig sänkning med 10 procentenheter inte nås. Landskrona lasarett uppnår dock delmål (≥ 5 procent) med en sänkning på 6,6 procent under 2023 vilket skulle kunna förklaras av införande av Mobila team närsjukvård i januari 2023.

- **Vårdsamverkan Skåne – revidera modell för läkarmedverkan i kommunal hälso- och sjukvård samt inventering av behov av stödfunktioner för att underlätta omställningen till god och nära vård**

Utifrån handlingsplan för mobil och prehospital vård pågår ett arbete för att revidera modellen.⁹ Ett ställningstagande till föreslagen modell väntas i början av 2024.

⁸ Beslut i primärvårdsnämnden 2023-11-02

⁹ Regionstyrelsen §103 2023-05-23

Primärvården vårdar fler patienter än tidigare och de har mer komplex sjukdomsbild än tidigare. För att den regionala och den kommunala primärvården ska kunna ge vård utan avgränsningar när det gäller sjukdomar, ålder, eller patientgrupper inom ramen för primärvårdsnivå, behövs råd och stöd på klinisk nivå såväl som strategiska frågor och tillgång till kompetensutveckling. Vissa väl fungerande stödfunktioner finns redan men fler behöver utvecklas, med målet att tillgången ska vara likvärdig i hela Skåne. Under året har partsgemensam inventering av sådant behov gjorts, områden har prioriterats och utredning av förutsättningar inom respektive prioriterat område påbörjats.

➤ **Implementera handlingsplaner för god och nära vård i enlighet med överenskommelse om en god och nära vård**

Utveckling av personcentrerat arbets- och förhållningssätt är grundläggande i God och nära vård och utbildningsinsatser inom samtliga delar av vårdkedjan pågår. ”Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp” samt ”Patientkontrakt” är två verktyg som på kompletterande sätt stödjer utvecklingen mot ökad personcentrering där utveckling och implementering pågår i enlighet med beslutade processer och handlingsplaner.

En stor del av implementeringen av God och nära vård ryms inom ramen för vårdssamverkan, där ”Målbild och handlingsplan för god och nära vård”¹⁰ med tillhörande aktivitets- och tidplan är utgångspunkten. Kontinuerligt partsgemensamt utvecklingsarbete sker via delregionala och lokala samverkansstrukturer samt via skånegemensamma samverkansgrupper inom digitalisering, vårdens övergångar, psykiatri, rehabilitering, habilitering, hjälpmedel samt nutrition. Under året har partsgemensamma processledare lett arbete med framtagande av delregionala handlingsplaner samt att bygga upp och stärka såväl de strategiska som operativa delregionala och lokala samverkansstrukturerna på både politisk- och tjänstemannanivå.

Primärvården har en viktig roll i utvecklingen mot en mer sammanhållen God och nära vård för barn och unga vad gäller förebyggande, hälsofrämjande och hälso- och sjukvårdande insatser. Under året har den gemensamma stödstrukturen för familjecentraler mellan Region Skåne och de skånska kommunerna etablerats inom ramen för Vårdssamverkan Skåne, där även avtal om samverkan inom det utökade hembesöksprogrammet ”Växa Tryggt” ryms. Under året har projekt inletts med att ta fram en modell för Skåneövergripande struktur gällande ”Tidiga samordnade insatser” (TSI) mellan Region Skåne, de skånska kommunerna samt andra samhällsaktörer med syfte att gemensamt ge barn och unga tidigt stöd vid en ogynnsam utveckling.

Antalet vårdcentraler med certifierade mottagningar inom diabetes samt astma/KOL minskade under pandemin relaterat till att personella resurser prioriterades till andra uppgifter. Svårigheter med att rekrytera personal med rätt kompetens har därefter varit en utmaning, vilket påverkar möjligheten att ha certifierade mottagningar i den utsträckning som vore önskvärt.

➤ **Fast vårdkontakt ska erbjudas på vårdcentralerna**

Verksamhetschef ska enligt lag utse fast läkarkontakt och fast vårdkontakt om patienter begär det eller för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet. Listade individer över 75 år samt patienter med kronisk sjukdom eller kontinuerligt vårdbehov ska ha namngiven fast läkarkontakt.

Vid årets slut hade 75 procent av skåningarna namngiven fast läkarkontakt vilket är en minskning med en procent sedan halvårsskiftet, och två procent sedan föregående årsskifte. 113 av 176 vårdcentraler uppnår målet att minst 75 procent av de listade individerna har namngiven fast läkarkontakt. På sikt ska alla skåningar ha fast läkarkontakt.

¹⁰ Nära Vård - Vårdssamverkan Skåne (xn--vrdsamverkanskne-dobn.se)

➤ **Etablering av familjecentraler ska öka**

Arbetet med att etablera fler familjecentraler i Skåne fortsätter. Målsättning är att det ska finnas minst en familjecentral i varje kommun. Under 2023 har ytterligare en kommun i Skåne startat en familjecentral vilket innebär att 22 kommuner i Skåne har minst en familjecentral. Detta innebär att Skåne i nuläget har 39 familjecentraler i 22 kommuner. 34 av dessa har samtliga fyra ”ben” det vill säga: BVC, BMM, socialtjänst och öppen förskola.

Ersättningen till BMM och BVC inom Hälsoval Skåne för tilläggsuppdraget familjecentral höjdes 2023 om samtliga ingående verksamheter har öppet samtidigt minst 20 respektive 25 timmar per vecka. Uppföljning och utvärdering visar på en mångfald av barn- och föräldrastödjande aktiviteter och högt engagemang avseende samverkan för barnfamiljerna. I slutet av 2023 var 34 procent av barn 0–5 år i Skåne listad på en BVC med tilläggsuppdrag familjecentral.

➤ **Specialiserad strokebehandling i hemmet ska bedrivas i samverkan med berörda vårdaktörer från såväl kommunal som regional verksamhet och med samordning i vårdssamverkan Skåne**

Early Supported Discharge (ESD), specialiserad rehabilitering i hemmet, efter stroke, innebär att ett multidisciplinärt stroketeam koordinerar och ansvarar för utskrivning från sjukhus och rehabilitering i hemmet. Idag erbjuds specialiserad rehabilitering i hemmet på de flesta sjukhus i Region Skåne men dess utformning avseende kompetenssammansättning och omfattning varierar. Specialiserad strokerehabilitering i hemmet sker i samverkan med den kommunala hälso- och sjukvården samt omsorgen.

➤ **Implementering av utvecklad baskologisk verksamhet**

Redovisning av implementering av utvecklad baskologisk verksamhet redovisas i avsnittet ”Högkvalitativ cancervård i hela Skåne”.

➤ **Genomföra projekt för att utveckla ett nytt arbetssätt med närsjukvårdsteam i Landskrona¹¹ i samverkan med berörda parter. Projektet ska skapa och utvärdera en modell som är möjlig att använda över hela Skåne vid lyckat utfall**

Projektet har under 2023 utvecklat en mobil vårdform där primärvårdens roll blir tydligare för att stärka kontinuiteten för patienter med behov av somatisk slutenvård. Pilotprojektet Mobilt team närsjukvård startade i Landskrona i januari och utvidgades i augusti till att även omfatta Svalövs kommun. Under hösten utvidgades projektet efter beslut i regionstyrelsen till att omfatta ytterligare två team utgående från Kristianstad respektive Ystad. En uppskattning utifrån utfallet av pilotprojektet i Landskrona är att ett breddinförande av närsjukvårdsteam i Region Skåne skulle kunna frigöra drygt 50 slutenvårdsplatser på årsbasis.

KEFU, som är ett samarbete mellan Lunds universitet, Region Skåne och Skånes kommuner, har under pilotens genomförande deltagit som följeforskare. Erfarenheterna redovisades i ett KEFU-seminarium i oktober 2023 och i en KEFU-rapport.

Under 2023 slutfördes ”Pilotprojekt baskologi i nära vård” vilket redovisas under rubriken ”Högkvalitativ cancervård i hela Skåne” nedan. Inför 2024 beslutades¹² om införande av Mobila team närsjukvård, inkluderat utvecklad baskologi, i hela Skåne baserat på erfarenheter från pilotprojekt.

¹¹ Av Regionstyrelsens beslut § 110 2023-05-23 följer att projektet utvidgats till att omfatta ett team nordost utgående från ASIH Kristianstad och ett team sydost utgående från ASIH i Ystad. Samverkan ska ske med berörda sjukhus, ASIH Hässleholm, vårdcentraler och andra aktörer i närområdet.

¹² [Region Skånes verksamhetsplan och budget 2024](#)

Primärvårdsnämnden ansvarar för breddinförande av Mobila team närsjukvård, inkluderat utvecklad basonekologi, i Skåne under 2024. Teamen är en anslagsfinansierad verksamhet inom Primärvården Skåne.

➤ **På alla vårdcentraler införa möjligheten för patienter att kunna boka sina egna tider för vårdbesök på primärvårdsnivå i hela Skåne**

Under 2023 har alla vårdcentraler via krav om olika tjänster inom 1177 infört olika typer av tidsbokning för vårdbesök. Varje vårdcentral avgör vilken typ av tidsbokning och vilka vårdgivarkategorier som ska ingå i utbudet, där möjligheten för patienten att boka egna tider får avvägas mot behov av medicinsk bedömning och prioritering.

➤ **Under 2023 utreda möjligheterna för 1177 telefonrådgivning att boka tider till vårdcentral**

Möjligheterna för 1177 telefonrådgivning att boka tider till vårdcentral har under året utretts i samverkan mellan Primärvården Skåne och Medicinsk Service, med återrapportering till berörda nämnder under hösten. Utredningen föreslår att ett införande ska avvakta implementering av Skånes digitala vårdssystem (SDV) då en förnyad bedömning av förutsättningarna behöver göras.

Personcentrerad hälso- och sjukvård och personcentrerat arbetssätt ska utvecklas

Personcentrerad hälso- och sjukvård innebär att se den enskilda personen samt involvera och anpassa vården efter individens behov, resurser och förutsättningar¹³. Det pågår många aktiviteter inom primärvården för att nå en mer personcentrerad vård. Några exempel är att patienter och närstående involveras i utvecklingsarbete, nya arbetssätt, utbildningar och särskilda projekt. Det personcentrerade arbetssättet är ett av sju insatsområden i framtidens hälsosystem. Se avsnitt ”Nära vård” där ett personcentrerat arbetssätt utgör kärnan.

➤ **Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp ska införas enligt nationell plan och Region Skånes införandeprocess**

Det personcentrerade och sammanhållna vårdförloppet är ett kunskapsstöd som utarbetas inom det nationella kunskapsstyrningssystemet. Vårdförloppen införs succesivt i Region Skånes verksamheter enligt en särskild process. Målen är att:

- öka jämlikheten, effektiviteten och kvaliteten i vården.
- patienter ska uppleva en mer välorganiserad och helhetsorienterad process utan onödig väntetid.
- patienternas livskvalitet och nöjdhet med vården ska förbättras och vården bli mer jämlik och jämställd.

Vid årets slut befann sig 27 av 32 nationellt godkända vårdförlopp i någon fas av den regionala införandeprocessen och många av dessa berör primärvården på något sätt. Arbetsgrupper med bred representation planerar och stödjer införandet. Representanter från primärvården har varit aktiva i bearbetning och planering för att säkra en god vårdkedja.

Beslut om införande med stöd av handlingsplaner fattas i det regionala kunskapsstyrningsrådet som består av representanter från såväl sjukhusförvaltningar som primärvård. Under 2023 fattades beslut om handlingsplaner avseende vårdförloppen kritisk benischemi, schizofreni (del 1), stroke och TIA (del 1), hjärtsvikt (nydebuterad), osteoporos – sekundärprevention efter fraktur, höftledsartros (del 1), knäledsartros (del 1) och KOL (del 1).

¹³ Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp - Vårdgivare Skåne (skane.se)

➤ Fler våldsutsatta personer ska identifieras och stöttas

Region Skåne har en övergripande struktur för arbete mot våld i nära relationer, som inkluderar politiskt beslutade riktlinjer och ett regionalt vårdprogram som utgör en klinisk guide. Det finns rutiner gällande skyddad journalföring och en etablerad måluppföljning av området för att monitorera hur många personer som tillfrågas om våldsutsatthet.

Under året har det regionalövergripande arbetet pågått både internt och externt. Inom regionen har kunskap förmedlats om relevanta vård- och handlingsprogram samt att det finns kompetens som kan erbjuda stöd i enskilda ärenden. Det externa arbetet har gjorts tillsammans med Länsstyrelsen, Polisen, Åklagarmyndigheten, Skånes kommuner och Malmö stad som har startat upp ett Resurscentrum Heder Skåne¹⁴. En uppdatering av vårdprogrammet med ökat fokus på barns rättigheter och hedersrelaterat våld och förtryck har slutförts. Flera verksamheter i Region Skåne har lokala utvecklingsprojekt inom området för att öka medarbetarnas kompetens och för att inrätta lokala rutiner.

Den skånska hälso- och sjukvården har under året gjort 13 058 journalanteckningar om våld i nära relationer. Motsvarande antal 2022 var 5 716. Specialistvården stod för merparten av noteringarna (96 procent) under 2023, varav kvinnosjukvården är den verksamhet som bidrar med flest anteckningar (11 582). Primärvården har gjort 500 journalanteckningar, vilket är en ökning jämfört med föregående år då motsvarande siffra var 298. I relation till antalet besök i primärvården kan antalet journalanteckningar dock anses vara mycket lågt. Även antalet samtal om våldsutsatthet har ökat. I relation till antalet besök i primärvården under ett år kan antalet journalanteckningar och samtal om våld i nära relationer anses vara mycket lågt.

Indikator	IDnr	Målnivå	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
Antal journalanteckningar om våld i nära relation – Region Skåne	ID0367	-	13 058	5 716	4 283
Antal journalanteckning om våld i nära relationer - Primärvård	ID0367	-	509	298	283

God tillgänglighet

Tillgänglighet till hälso- och sjukvård är ett prioriterat utvecklingsområde. Avtalet för Vårdcentral i Hälsoval Skåne 2023 beskriver krav på öppettider för vårdcentraler. Varje vårdcentral ska ha öppet minst 30 timmar per vecka, förlagt på vardagar mellan 08:00-17:00. Under öppettiden ska vårdcentralen vara tillgänglig för fysiska och digitala besök samt direkt patientkontakt via telefon. Dessutom finns krav på två timmars tillgänglighet varje vardagkväll efter klockan 17.00 och minst fyra timmar under lördag, söndag och helgdag. Den sistnämnda tillgängligheten ska finnas inom egen verksamhet eller i samverkan med annan enhet. För uppföljning vänligen se avsnittet ”Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare” nedan.

➤ Följsamhet till vårdgarantin

Den förstärkta vårdgarantin och telefontillgänglighet är en del av kvalitetsindikatorerna¹⁵ för vårdcentral och följs både för privata leverantörer och egen regi. Uppföljning sker både på enhetsnivå och regional nivå med jämförelser med nationellt resultat.

¹⁴ Resurscentrum heder Skåne | Länsstyrelsen Skåne (lansstyrelsen.se)

¹⁵ Är ett mått på kvalitet inom ett visst område av vården som regelbundet registreras och redovisas. Syftet är att initiera och följa förbättringsarbete.

Förstärkta vårdgarantin för primärvården innebär att en invånare ska få kontakt samma dag med den vårdcentral där invånaren är listad. Detta har tidigare följts upp genom en av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anordnad nationell telefontillgänglighetsmätning, i vilken andelen telefonkontakter som besvaras under samma dag har mätts. SKR har under 2023 slutat med dessa mätningar och förberedelser för en automatiserad insamling av data gällande telefontillgängligheten har påbörjats i Region Skåne. Eftersom automatiserad uppföljning ännu inte är på plats, genomförde regionen under våren och hösten 2023 en egen enkät till alla vårdcentraler inom Hälsoval Skåne med de frågor som SKR tidigare haft i sina nationella mätningar. Resultatet av enkäten visade att telefontillgängligheten, det vill säga andelen av de som kontaktade vårdcentralerna via telefon som fick kontakt samma dag, var 85 procent i Region Skåne under våren och 89 procent under hösten (att jämföras med 87 procent för riket).

Nationella målet är att 100 procent av inkommande samtal ska bli besvarade samma dag vilket få vårdcentraler i Skåne klarar. Flera regioner har liknande resultat vilket uppmärksammas nationellt. Detta kan komma att föranleda särskilda mätningar och krav framöver. Automatiserad telefontillgänglighetsmätning planeras vara på plats under 2024.

Enligt vårdgarantin ska alla som kontaktar primärvården och bedöms behöva en medicinsk bedömning få en sådan av läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom tre dagar. Under perioden januari-juli 2023 låg Region Skånes uppfyllelse av vårdgarantin på 85,4 procent vilket utgör en förbättring med 0,7 procentenheter jämfört med samma period förra året. Resultat för hela året 2023 låg på 85,6 procent vilket utgör en förbättring med ungefär 0,7 procentenheter jämfört med 2022. Siffran inkluderar primärvård oavsett driftsform. Skånes resultat ligger relativt nära riket bortsett från juli månad (86 procent för Skåne jämfört med 90 procent för riket).

Enligt förfrågningsunderlaget för vårdval psykoterapi ska patienten tas emot inom en månad från inkommen remiss. I syfte att underlätta för patient som erhållit remiss till vårdval psykoterapi pågår arbete för att på 1177.se synliggöra förväntad väntetid per mottagning och behandlingsform. Detta kommer att träda i kraft under 2024.

➤ **Ökad tillgänglighet till vård vid psykisk ohälsa**

För att öka tillgängligheten för psykisk ohälsa har man inom primärvården påbörjat två utvecklingsprojekt under 2023. Ett av projekten syftar till att införa kunskapsbaserad vård på vårdcentralerna för bättre omhändertagande av psykisk ohälsa. Det andra projektet fokuserar på att kunna erbjuda gruppbehandling i högre utsträckning på vårdcentralerna.

Vårdcentralen har ansvar att bedöma, diagnostisera, behandla, rehabilitera och ge råd till personer från 18 år med psykisk ohälsa på primärvårdsnivå. Implementering av internetbaserad kognitiv beteendeterapi (iKBT) på samtliga vårdcentraler bedöms ha ökat tillgängligheten för denna grupp.

I det nationella barnhälsovårdsprogrammet ingår enskilda föräldrasamtal med nyblivna föräldrar. För att identifiera sänkt stämningsläge/postpartumdepression hos varje nybliven mamma erbjuds screening med Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS) sex till åtta veckor efter förlossningen. För den förälder som inte har fött barnet erbjuds ett föräldrastödande enskilt samtal som utforskar förälderns mående och behov av föräldraskapsstöd när barnet är mellan tre och fem månader. Primärvården har erbjudit en hög andel mammor som fött barn under 2023 EPDS screening och deltagandet har varit högt. Däremot när det gäller enskilt föräldrasamtal med den förälder som inte fött barnet har deltagande fortsatt varit lågt, cirka 20 procent.

Jämlik hälso- och sjukvård

Jämlikhet i hälso- och sjukvården innebär att vården ges på lika villkor och efter behov, där den med det största behovet ska ges företräde till vården. Jämlikhet i vården går att förstå som frånvaron av omotiverade skillnader mellan vårdenheter eller mellan olika grupper, som män och kvinnor eller

socioekonomiska grupper i samhället. Det finns en stark koppling mellan jämlik hälso- och sjukvård och en effektiv och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård, eftersom omotiverade skillnader kan antas vara både ineffektiva och strida mot evidens och beprövad erfarenhet.

Kunskapsstyrning med fokus på personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp är en av de mest framträdande aktiviteterna i regionen för en mer jämlik vård. Alla lokala programområden har i uppdrag att utveckla en jämlik vård genom att stödja implementering av riktlinjer, vårdprogram och vårdförlopp. Allmänläkarkonsult (AKO) Skåne ansvarar för kunskapsstöd till primärvården.

Som ett led i Region Skånes arbete med att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter har Koncernstab HR i uppdrag att koordinera arbetet tillsammans med Likarättsakademin. Utbildning till certifierad likarättsambassadör och HBTQI-utbildning¹⁶ erbjuds via denna kanal. Regionen anordnar årligen Stora Likarättsdagarna som nationellt välkomnar alla yrkesgrupper till utbildning och fortbildning. Därutöver erbjuder Region Skåne flertalet utbildningar som på olika sätt berör jämlik vård, så som utbildningen ”Tänk tvärtom för en jämställd sjukskrivningsprocess” och en ny utbildning i medicinsk etik för vårdpersonal som erbjuds via Lunds universitet.

➤ **Verksamheterna ska kontinuerligt utvärdera värden utifrån ett jämlikhetsperspektiv för att kunna uppnå planperiodens mål att minska omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården**

Det finns i verksamheterna ambitioner om att analysera gruppskillnader och att integrera analysen som en del i kunskapsstyrningen, men analys har enbart utförts i enstaka fall. Genom patient- och närståendeupplevelse, forskning och utveckling, organisation och samverkan samt ledar- och medarbetarskap är jämlik vård tydligt integrerad i målarbetet.

Säker hälso- och sjukvård

Region Skånes primärvård regleras till stor del via villkor för olika vårdval inom verksamheter för vårdcentral, barnmorskemottagning, barnavårdscentral och psykoterapi. Totalt finns inom vårdvalen drygt 665 vårdenheter och 315 av dem är organiserade inom förvaltningen Primärvården Skåne. Detta betyder att hälften av enheterna har samma vårdgivare, Region Skåne, och att fler än 350 vårdenheter är egna privata vårdgivare med offentlig finansiering inom ramen för vårdvalsvillkor för respektive uppdrag.

De privata vårdenheter som verkar inom ramen för valfrihetslagstiftningen och villkor för respektive uppdrag har ett självständigt vårdgivaransvar. Region Skåne har däremot ett ansvar som huvudman att enligt kommunallagen kontrollera och följa upp verksamheten samt tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska genomföra samordnad individuell planering (SIP) då en person har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Antal genomförda SIP via vårdcentral har ökat något under perioden 2022–2023. Antal genomförda SIP:ar 2022 var cirka 10 440 jämfört med 2023 cirka 12 012. Nästan alla vårdcentraler har under 2023 genomfört någon SIP men antalet varierar kraftigt mellan vårdcentralerna. De enheter som utför flest SIP:ar är de vårdcentraler med många individer inskrivna i mobilt vårdteam.

¹⁶ Hbtqi är ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner, utbildningen ger en god inblick i hbtqi-frågor, om arbetsmiljö, diskriminering, bemötande och hur normer påverkar oss.

➤ **Minska förekomsten av trycksår, fallolyckor, vårdrelaterade infektioner och undernäring**

Den palliativa slutenvården ingår i primärvårdens uppdrag och bedrivs på sex orter i Skåne. Patienter som befinner sig i livets slutskede har många riskfaktorer för att utveckla trycksår och löper också en ökad risk för att falla. 95 procent av patienterna har fått en riskbedömning av trycksår (mål 80 procent) och 94 procent har fått en vårdplan upprättad (mål 95 procent).

Även när det gäller fallrisk så hade en mycket hög andel av patienterna (95 procent) en genomförd riskbedömning. Andelen upprättade vårdplaner för riskpatienter var 98 procent och också det målet uppfylldes.

➤ **Minskad överbeläggning, utlokalisering, samt överflyttning av intensivvårdspatienter**

De senaste fyra åren har andelen utlokaliserade patienter legat på 0 procent, vilket är lägst i regionen. Under 2023 låg andelen överbeläggningar på 0,3 procent vilket är lägst nivå de senaste fyra åren.

➤ **Ökad säkerhet i läkemedelsanvändningen**

Brist på överblick av patientens alla läkemedel är en patientsäkerhetsrisk och kan leda till försämrad livskvalitet, undvikbara sjukhusinläggningar och samhällsekonomiska kostnader.

Primärvården har under året genomfört drygt 4 000 läkemedelsgenomgångar för patienter 65 år och äldre, varav 46 procent i offentlig primärvård. Antalet genomförda läkemedelsgenomgångar är lägre än tidigare år och når inte upp till målnivå. En bidragande orsak kan vara att genomförda genomgångar inte alltid blir registrerade med KVÅ-kod¹⁷ som sedan används vid uttag av data.

Behandlingstrycket med olämpliga läkemedel till äldre ska enligt mål inte överstiga 20 000 ”Definierad Dygns Dos” (DDD) per 1000 invånare som är 75 år eller äldre. 73 procent av vårdcentralerna klarade målet, snittet låg på 18 543 DDD i Skåne för 2023. Sett över tid och jämfört med riket uppvisar Region Skåne en mer uttalad minskning.

Risken för felaktigheter i läkemedelsanvändningen är särskilt stor i vårdens övergångar. Genom att patient och mottagande vårdinstans får ta del av utskrivningsinformation så halveras risken för felaktigheter i läkemedelsanvändning. Målet för 2023 är att andel patienter (med ett eller fler läkemedel) som fått utskrivningsinformation från slutenvården ska uppgå till minst 70 procent. Under 2023 så fick 68 procent av patienterna utskrivningsinformation (totalt 82 864).

➤ **Minska onödig antibiotikaförskrivning**

Under 2023 ökade antalet uthämtade antibiotikarecept i alla regioner, efter kraftiga minskningar under pandemin. Totalt sett är nivåerna dock fortfarande något lägre än före pandemin. I Skåne ligger antalet uthämtade antibiotikarecept per 1000 invånare på 303 senaste tolv månaders perioden vilket är en ökning på 8 procent jämfört med samma period 2022. Skåne ligger fortsatt högst i landet.

Förskrivningen av antibiotika som ofta används vid luftvägsinfektioner hade den största ökningen (+14 procent) medan mindre förändringar sågs för hud- och mjukdelsantibiotika och urinvägsantibiotika under samma tidsperiod. Målet gällande antal antibiotikarecept (från alla förskrivare på vårdcentraler) låg på mindre än 280 per 1000 listade och år. 30 procent av de skånska vårdcentralerna klarade målet.

94 procent av vårdcentralerna klarade målet för antibiotikaval vid behandling av barn 0–6 år med luftvägsinfektion. Målet låg på ≥ 75 procent och Skåne som helt hamnade på 77 procent.

¹⁷ Klassifikation av vårdåtgärder (KVÅ) som anger hur åtgärder inom vården ska kategoriseras och registreras.

Regionen följer även upp förskrivning av urinvägsantibiotika till vuxna kvinnor (18–79 år). Andelen bredspektrumantibiotika ska vara låg och utgöra högst 10 procent av uthämtade recept på antibiotika som ofta används vid urinvägsinfektion. 89 procent av vårdcentralerna i Skåne klarade målet.

Samverkan mot antibiotikaresistens Skåne (Strama) fortsätter att arbeta för en ökad följsamhet till behandlingsrekommendationerna, enligt handlingsplan av Strama, för att minska risken med överförskrivning av antibiotika såsom resistensutveckling. Handlingsplanen syftar till en ökad följsamhet till behandlingsrekommendationerna samt att skapa förutsättningar för ansvarsfull användning av antibiotika.

Psykisk hälsa

Under 2023 har Region Skåne fortsatt arbeta med tillgänglighet och vård för personer med psykisk ohälsa utifrån den övergripande strategiska planen för psykisk hälsa. Den största utmaningen inom området psykisk hälsa är tillgängligheten till vård. Allt fler söker vård för psykisk ohälsa, både på primärvårds- och specialiserad nivå. Tillgängligheten till vård vid psykisk ohälsa kommenteras i avsnittet ”God tillgänglighet” ovan.

➤ Kunskapen behöver öka och metoder förbättras i primärvården avseende diagnostik och behandling av psykisk ohälsa

För att stärka rehabiliteringskoordinatorernas roll och arbetssätt i sjukskrivningsprocessen för patienter med psykisk ohälsa har en utbildningsdag genomförts. Fokus har legat på samverkan som metod för att minska psykisk ohälsa och för att ytterligare förbättra omhändertagandet av patientkategorin så att den inte faller mellan stolarna. Aktiva parter i processen har varit vårdcentraler, kommuner och specialistpsykiatri. Förutom kuratorer och rehabiliteringskoordinatorer har fokus legat på professionerna läkare och psykologer.

➤ Psykisk ohälsa hos äldre ska motverkas och insatser för detta behöver utvecklas

Primärvårdens utbildningsenhet har tagit fram en utbildning med fokus på äldre och psykisk hälsa i syfte att motverka psykisk ohälsa hos äldre. Utbildningen genomförs under 2024.

➤ Arbetet med att förebygga suicid i enlighet med region Skånes nollvision och handlingsplan för suicidprevention 2018–2022 ska fortsätta

I början av 2023 ersattes den tidigare handlingsplanen för suicidprevention i Skåne med en ny regional strategi¹⁸. Till följd av att regionen införde en femårig regional strategi övergick den regionala samordningen av det folkhälsoinriktade suicidpreventiva arbetet från projekt till permanent funktion. Den nya strategin möjliggör ett permanent, systematiskt och långsiktigt suicidpreventivt arbete i hela Skåne.

En ny länsgemensam suicidpreventiv handlingsplan¹⁹ som knyter an till den regionala strategin har tagits fram i samverkan med Skånes kommuner, Primärvården Skåne, specialistpsykiatri, kommunala suicidpreventiva samordnare och intresse- och brukarföreningar.

➤ Beroendevården behöver utvecklas så att vårdens aktiviteter blir en väl fungerande helhet ur individens perspektiv. samverkan ska förbättras och struktureras mellan primärvård, specialiserad vård, kommunala insatser och andra berörda parter

¹⁸ Regional suicidpreventiv strategi 2023–2028

¹⁹ Länsgemensam Handlingsplan Suicidprevention 2023–2028

Som en följd av samsjuklighetsutredningen ”Från delar till helhet”²⁰ och eventuella förändringar inom ansvarsområde, lagområde och arbetssätt för personer med beroendeproblematik har specialistpsykiatri, primärvården och Vårdsamverkan Skåne anordnat en utbildningsdag gällande beroendeproblematik, samsjuklighet och samverkan. Dagen syftade till att förbättra omhändertagandet av berörd målgrupp.

Inom delar av regionen har specialistpsykiatri tillsammans med kommuner och primärvård, genom den delregionala samverkan, under året utvecklat återkommande dialogmöten för chefer och medarbetare som arbetar med patienter som har en beroendeproblematik. Under gemensamma kompetensutvecklingsdagar har ovan nämnda aktörer arbetat med fallbeskrivningar, samsjuklighetsutredningen med mera

- **Den somatiska ohälsan hos personer med psykisk sjukdom ska särskilt uppmärksammas genom målinriktade insatser såsom ökad medvetenhet, kompetenshöjande insatser och samverkan inom berörda vårdnivåer**

I samarbete mellan psykiatri i egen regi, representanter från privat psykiatrisk verksamhet och Allmänläkarkonsult (AKO) Skåne har handläggningsöverenskommelsen avseende vuxna med psykisk ohälsa²¹ reviderats under året. Handläggningsöverenskommelsen beskriver ansvarsfördelningen mellan primärvård och specialistpsykiatri för vuxna.

- **Skapa forskning om effektiva förebyggande åtgärder mot suicid i samverkan mellan primärvårdens hälsosamtal och psykiatri**

För att minska antalet suicid behövs förebyggande åtgärder inom alla delar av sjukvården. I samarbete med samtliga regioner och flera universitet driver Lunds universitet och Region Skåne ett forskningsprojekt där sjukvårdsjournaler tillhörande flertalet individer som suiciderat i Sverige 2015 granskats. All sjukvård, inte enbart psykiatri, ingår i projektet. Fynden har hittills visat att nära hälften av individerna har varit i kontakt med primärvården tre månader före dödsfallet och cirka 20 procent inom 30 dagar före dödsfallet, tidpunkter då psykisk ohälsa skulle kunna uppmärksammas och eventuell suicidrisk skulle kunna förebyggas. Inom 30 dagar före dödsfallet hade emellertid suicidrisken uppmärksamats i bara 6 procent av de aktuella primärvårdsbesöken.

- **Se över hur det förebyggande arbetet inom barn och ungas psykiska hälsa och samverkan med kommuner vid utredning av insatser till barn och unga med behov på primärvårdsnivå kan stärkas ytterligare**

Hälsosamma levnadsvanor är av stor vikt för den psykiska hälsan och samverkan med kommunerna sker bland annat inom ramen för projektet ”Sätt Skåne i rörelse” som syftar till att öka fysisk aktivitet hos barn och unga.

Regionala riktlinjer har tagits fram avseende vård vid övervikt och fetma som specifikt lyfter fram behoven för patienter med psykiatrisk problematik. För Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) finns ett nationellt vård- och insatsprogram som har tagits fram av en arbetsgrupp med deltagare från regioner och kommuner runt om i landet, vilket är ett bra exempel på hur olika aktörer kan bidra med insatser för barn och unga med behov av stöd. I Skåne pågår också dialog med kommunerna om hur skolornas elevhälsa kan stärkas.

För frågor kring missbruk och beroende finns ett utökat samarbete med kommunerna i syfte att tidigt uppmärksamma risk- eller missbruk. Insatser ges bland annat inom Mariamottagningarna som är en första anhalt och en lågtröskelverksamhet. Vad gäller kontaktytor kring individuella ärenden görs

²⁰ Från delar till helhet - Regeringen.se

²¹ Skåneövergripande handläggningsöverenskommelse primärvård specialistpsykiatri gällande vuxna (skane.se)

samordnade vårdplaneringar tillsammans med kommuner och primärvård. I Region Skåne finns även barnskyddsteam som utgår från barnklinikerna och som hjälper vårdgivare med hur de kan arbeta preventivt och hälsofrämjande vad gäller barn i utsatta livssituationer.

Ett utskott för barn och unga har bildats under året, utgående från det regionala samverkansorganet, med deltagare från regionens och kommunernas verksamheter. Fokusområden är bland annat att arbeta för att stärka välbefinnandet med hälsofrämjande och förebyggande insatser, skapa likvärdiga uppväxtvillkor, likvärdig skola, fritid, stöd i hemmiljö, samt verka för likvärdig hälso- och sjukvård.

➤ **Revidera Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa för fortsatt utveckling kommande år**

Arbetet pågår för fastställande av den strategiska planen under 2024. Den strategiska planen för psykisk hälsa 2017–2023 har därför förlängts.

Högkvalitativ cancervård i hela Skåne

Cancervården i Region Skåne håller hög medicinsk kvalitet och får genomgående höga betyg i genomförda patientenkäter. Den nationella överenskommelsen om jämlik och effektiv cancervård med kortare väntetider inkluderar ekonomiska resurser utifrån aktuella villkor för att uppnå en utveckling i önskad riktning. Region Skåne uppfyllde samtliga villkor i överenskommelsen 2023.

Primärvårdens roll i arbetet med cancersjukdomar är central då majoriteten av remisser för utredning inom ramen för standardiserat vårdförlopp (SVF) utgår härifrån. Kriterier för SVF ska vara uppfyllda samtidigt som personcentrerad vård ska ingå i bedömning av patientens förutsättningar för fortsatt utredning och behandling. Primärvårdens funktion som nav är viktig inte minst för behovet av allmänna informations- och utbildningsinsatser på regelbunden basis men också för behovet av att överföra enskilda patienters historik och utredningsresultat mellan de olika vårdgivarna.

”Pilotprojekt basonkologi i nära vård” har under åren 2022–2023 anslutit patienter med behov relaterade till cancerbehandling i olika stadium av sjukdomsförlopp. Ett mobilt akutteam i Ystad och Avancerad sjukvård i hemmet (ASIH) i Kristianstad arbetade i pilotprojektet med att möjliggöra åtgärd i patientens hem eller närmiljö då det medicinska tillståndet inte krävde slutenvårdens specialistvård. Utgångspunkten är att vård ges i anslutning till hemmet och att sjukhusvård ges då medicinska behov och allmäntillstånd kräver specialistvård. För patienter med pågående onkologisk behandling innebär det att kunna leva sitt liv tryggt och så vanligt som möjligt. Pilotprojektet slutfördes december 2023 och inför 2024 beslutades²² om införande av Mobila team närsjukvård, inkluderat utvecklad basonkologi, i hela Skåne baserat på erfarenheter från pilotprojektet.

Den regionövergripande digitala mottagningen Digi-CaRe för cancerrehabilitering har byggts upp och driftsatts inom ramen för innovationsprojektet under 2023. Verksamhetens etablering, flöden och roll har utformats i dialog med berörda förvaltningar och ska utvärderas tillsammans med en samverkansgrupp som består av representanter från berörda förvaltningar inklusive AKO/primärvården. För närvarande utreds huruvida innovationsprojektet ska permanentas. Parallellt med detta arbete har primärvården byggt upp en organisation för basrehabilitering med webbutbildningar. Arbeta med information om primärvårdens arbetssätt inom rehabilitering och aktiva överlämningar pågår med workshops och lokala mötesinitiativ mellan primärvård och sjukhusvård. Omhändertagandet av patienter med lymfödem har genomlysts och beslutats få en tydligare organisations- och ansvarsmodell med riktade utbildningsinsatser och sammanhållen funktion i primärvården för hjälpmedelsförnyelse.⁷

²² [Region Skånes verksamhetsplan och budget 2024](#)

”Teledermatoskopiprojektet” introducerades som ett projekt för tidig diagnosticering av Maligna melanom med fotoöverföring från primärvård till hudkliniker för bedömning. Projektet avslutades i december 2023 och samtliga vårdcentraler har nu möjlighet att med en smartphone med ett dermatoskopskal ta foto på misstänkta maligna melanom, skicka till hudläkarna på sjukhusen och få en bedömning inom tre arbetsdagar, oftast snabbare.

Som en del i en nationell studie, i vilken samtliga svenska regioner deltar, startade ”HPV²³ - vaccinstudie Skåne” i februari 2023. Ett trettiotal barnmorskemottagningar deltar i studien. Målgruppen är kvinnor födda 1994–1999 som erbjuds kostnadsfri vaccination med efterföljande egenprov HPV. Målsättningen är att 70 procent av målgruppen, som utgörs av drygt 50 000 kvinnor, ska vaccineras. Under 2023 vaccinerades 11,5 procent av målgruppen i Skåne.

➤ **Fortsatt utveckling av standardiserade vårdförlopp (SVF)**

Primärvården har en viktig roll att identifiera patienter som ska ingå i SVF och bidra till tidig upptäckt och snabb handläggning när cancermisstanke finns. Samtidigt har primärvården möjlighet och ansvar för att bedöma patientens behov och hela livssituation. Arbetssättet med SVF har etablerats alltmer och fler patienter har inkluderats och utretts i ett standardiserat vårdförlopp.

God förlossnings-, neonatalvård och kvinnohälsa

➤ **Gravida och födande kvinnor ska uppleva tillgänglig, trygg och sammanhållen vård**

Antalet förlossningar minskar och jämförelse mellan 2021 och 2023 har antalet förlossningar minskat med cirka 1 700 (-12 procent) och även antalet inskrivna gravida på barnmorskemottagningarna minskar. Detta har bidragit till att barnmorskekompetens inom mödrahälsovården kan frigöras och utveckla uppdraget för barnmorskemottagningarna.

I syfte att stärka tillgängligheten inom primärvården vid vanliga gynekologiska symtom/besvär (exempelvis svampinfektion, bakteriell vaginos och smärta i samband med menstruation) beslutade primärvårdsnämnden under året om ett utökat uppdrag för barnmorskemottagningar i Hälsoval Skåne.

Beslut om pilotprojekt för en sammanhållen och teambaserad vårdkedja i förlossningsvården på Skånes universitetssjukvård i Malmö fattades av hälso- och sjukvårdsnämnden under året.

Alla barnmorskemottagningar ska sedan 2022, utöver det fysiska eftervårdsbesöket, erbjuda en tidig kontakt med den nyförlösta kvinnan inom två veckor efter förlossningen i syfte att tidigt fånga kvinnans fysiska och psykiska mående. Andelen kvinnor som deltagit på det fysiska eftervårdsbesöket har ökat med 3 procent till 93 procent.

Amningens betydelse för folkhälsan är väldokumenterad och har betydande goda hälsoeffekter för kvinnan och barnet på både kort och lång sikt. Andelen barn som ammas helt eller delvis vid sex månaders ålder var 68 procent, en ökning med två procent. Andelen barn i Skåne som helammas vid sex månaders behöver öka. Ett digitalt amningsstöd ”Lär dig om amning” riktat till blivande och nyblivna föräldrar är utarbetat och kommer att bedrivas i pilotprojekt under 2024. Sköldkörtelrubbning i samband med graviditet kan odiagnostiserat leda till missfall eller graviditetskomplikationer. Screening för sköldkörtelfunktion i tidig graviditet i samband med inskrivning har införts i basprogrammet för graviditetsövervakning under 2023.

²³ Humant papillomvirus

Övergripande mål: Hållbar utveckling i hela Skåne

Klinisk forskning

Förfrågningsunderlagen inom Hälsoval för respektive vårdcentral, BVC, BMM samt psykoterapi har det gemensamt att de beskriver ett antal obligatoriska krav kopplade till klinisk forskning. Därtill beskriver förfrågningsunderlag att leverantörernas anställda har möjlighet att söka regionalt forskningsstöd samt olika forskningsstöd från ALF-medlen (statens ersättning för forskning som bedrivs inom regioner anslutna till det nationella avtalet om forskning och läkarutbildning) samt att leverantörerna ska samverka med Centrum för primärvårdsforskning (CPF). För 2023 har privata leverantörer respektive egen regi tilldelats följande Alf/regionala anslag:

	Privat leverantör	Egen regi (CPF/primärvård)
ALF-projekt	0	4
ALF forskningsutrymme för ST-läkare	1	0
ALF forskningsutrymmen för Yngre forskare	0	5
Regionalt doktorandstöd	1	1
Regionala projektanslag	0	2

CPF har ett producentneutralt uppdrag och driver forskning i syfte att utveckla primärvård. Flertalet forskningsprojekt genomförs och under 2023 pågick bland annat läkemedelsstudier för KOL, studier gällande järnbrist hos unga kvinnor samt utvärdering av läkemedelsgenomgångar. Vidare har handledning av doktorander och utbildningar i forskningsmetodik för ST-läkare genomförts. CPF är organiserat genom 14 akademiska vårdcentraler. Av dessa drivs en i privat regi med vårdavtal med Region Skåne. Leverantörerna samverkar med CPF i vissa studier som bedrivs i varierande grad. Leverantörerna bidrar till studierna primärt genom datainsamling. Ett exempel är en pågående studie om de riktade hälsosamtalen där i princip samtliga leverantörer bidrar. Dessa studier är exempel på hur forskningen bidrar till ett processinriktat kvalitetsarbete vid Skånes vårdcentraler genom kontinuerlig dialog mellan CPF och leverantörer.

Ett mindre antal leverantörer har dock registrerat prövning hos Kliniska studier Sverige Forum Söder samt bidrar med patientrekrytering till prövningar som sker i exempelvis universitetssjukvården i Skåne. En försvårande faktor är avsaknad av tydliga data samt uppföljningssystem avseende forskning och utveckling inom hälsovalet.

Palliativt utvecklingscentrum driver och deltar i en rad olika forskningsstudier och har bland annat utvecklat "Nationell Vårdplan för Palliativ vård" (NVP) som har införts på över 500 vårdenheter över hela landet. Ett flertal pågående forskningsprojekt håller på att utvärdera effekten av NVP i vårdsystemet och i olika patientpopulationer. Vidare pågår en klinisk studie i vilken vårdformen palliativ mottagning utvärderas. En randomiserad klinisk studie (ALLAN) har utvärderat frågan om tidig palliativ vård.

➤ Den kliniska forskningen ska öka

Tillgängliga data indikerar att leverantörer inom hälsovalet bedriver egen klinisk forskning i låg grad. Samtidigt bidrar leverantörerna till den forskning som drivs av CPF samt med patientrekrytering till kliniska prövningar som utförs i andra delar av sjukvården. En försvårande faktor avseende uppföljning är att det saknas såväl data som uppföljningssystem för klinisk forskning som utförs av vårdgivare enligt hälsovalet. Den sammantagna slutsatsen är att klinisk forskning är begränsad inom hälsovalet vilket i låg grad bidrar till att den kliniska forskningen ökar i Skåne.

Digitalisering

Under rapportperioden har arbetet med digitalisering drivits av initiativ relaterade till SDV och arbetet med nationella tjänster. För att öka förutsättningarna för Region Skåne att bli en datadriven organisation har utvecklingsprogrammet Skånes Digitala Infrastruktur (SDI) startat.

➤ **Digitala tjänster ska fortsatt utvecklas och införas i hälso- och sjukvården och goda erfarenheter, avseende användningen av e-tjänster på 1177.se och digital vård under pandemin, ska tillvaratas**

Arbetet med ”Samutveckling invånartjänster” i syfte att utveckla infrastruktur och tjänster för att skapa en sammanhållen upplevelse på 1177 har fortsatt under året enligt plan. Projektet syftar till att skapa tekniska förutsättningar för att invånare ska få jämlik tillgång till digital funktionalitet via 1177-plattformen, oavsett vilket verksamhetsområde invånaren har kontakt med eller vilket system som levererar kallelser. Projektet ska fortsatt stötta SDV i integrationen till ekosystemet för 1177 invånartjänster.

Under 2023 påbörjades arbetet med att ta fram en digital plattform gällande vårdval Psykoterapi. Plattformen ska underlätta för de personer som fått remiss till psykoterapi att boka tid för behandling genom att utbud och tillgängliga vårdgivare tydligt framgår.

”1177 direkt” är en digital tjänst för symtombedömning, hänvisning och chatt där invånaren blir en mer aktiv deltagare i den egna hälsan och vård. Tjänsten ska ses som ett komplement till övriga kontaktvägar in till invånarens listade vårdcentral, exempelvis telefon, e-tjänsterna på 1177.se och det fysiska mötet. Tjänsten 1177 direkt infördes i Region Skåne under rapportperioden och finns nu tillgänglig för alla Primärvården Skånes vårdcentraler och Primärvården Skåne online. Region Skåne arbetar stegvis med implementeringen av 1177 direkt för att möjliggöra att etablera tjänsten för samtliga vårdcentraler i hälsovalet.

”Stöd och behandlingsplattformen” är en av e-tjänsterna inom 1177.se. Via plattformen, som tillhandahålls av Inera, erbjuds invånare stöd, behandling och utbildning på digital väg. Under rapportperioden har antalet startade behandlingar och stödutbildningar ökat med över 4 000 till drygt 14 000 och antalet aktiva behandlare har ökat med 169 till totalt 778. En stor del av ökningen beror på införandet av ”Min vårdplan cancer”.

Under rapportperioden startade införandet av ”Artrosskolan” och cirka 180 vårdcentraler har anslutits. Knappt 600 utbildningar har startats. Säker digital kommunikation (SDK), har under rapportperioden genomgått en pilot med positivt resultat.

”Mina Planer” är det insatsområde i Skånegemensam digitaliserings handlingsplan som haft störst utveckling under året. Mobilt användargränssnitt har tillkommit och inloggning via både särskilt ID-kort och Freja har möjliggjorts, något som skapar förutsättningar för ökad användning i hemmiljö. Likaså har möjligheten att överföra dokument i Mina planer effektiviserat och förenklat vardagen för medarbetarna. Genom den nya digitala processen för samverkan vid akutbesök, ”akutbladet”, säkerställs informationsöverföringen mellan kommunal och regional primärvård och sjukhusens akutmottagningar.

Övergripande mål: Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet

Medarbetarnas kompetens är avgörande för att möta framtidens behov, med god vårdkvalitet och hög patientsäkerhet. Under 2022 fattades beslut om att utveckla en generisk kompetensmodell som kan tillämpas för samtliga yrkeskategorier. Befintliga kompetensstegar inkluderas i modellen. Arbetet är påbörjat och har intensifierats under 2023.

Region Skåne har under 2023 fortsatt arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter. Att identifiera och undanröja hinder är en högprioriterad del av arbetet. Insatser har genomförts på flera nivåer i organisationen i ett processbaserat arbetssätt integrerat i lönebildning, arbetsmiljö och kompetensförsörjning.

Hållbar och långsiktig kompetensförsörjning

Under 2023 har ett nytt arbetssätt för kompetensförsörjningsplaner tagits fram och beslutats av regionstyrelsen. Principerna för det nya arbetssättet är en regiongemensam långsiktig kompetensförsörjningsstrategi kombinerat med ett förenklat och bredare angreppssätt tillsammans med en tydligare återkoppling på förvaltningarnas rapportering.

Region Skåne har deltagit aktivt i den regiongemensamma, nationella, upphandlingen av inhyrning av sjuksköterskor och läkare, som avslutades hösten 2023. Med det gemensamma ramavtalet blir regionerna tillsammans en stark och tydlig kravställare med fokus på pris och kvalitet.

Region Skånes utbildningsuppdrag innebär en hög kvalitet på verksamhetsförlagd utbildning och att utbildningsuppdraget är förankrat på alla nivåer i organisationen. En genomlysning av Region Skånes utbildningsuppdrag inom hälso- och sjukvård har initierats under 2023.

Region Skåne arbetar på flera sätt för att stärka förutsättningarna för verksamhetsförlagd utbildning inom medellånga utbildningar och specialistsjuksköterskeutbildningar. Under 2023 bestod åtgärderna av olika rekryteringsevent för att uppmuntra sjuksköterskor i Region Skåne att söka till specialistsjuksköterskeutbildningar, utvecklingsarbete av pedagogiska lärmiljöer och arbetssätt samt att öka antalet handledarutbildningar. För att kunna bibehålla och öka antalet studerande på verksamhetsförlagd utbildning har det även initierats ett framtagande av ett trepartsavtal i samverkan mellan kommunerna i Skåne, Region Skåne och tre lärosäten i Skåne avseende utbildning inom akademisk vårdutbildning på grund- och avancerad nivå.

Attraktiv arbetsgivare

Ett aktivt arbetsmiljöarbete har bedrivits i syfte att skapa friska arbetsplatser, med låg sjukfrånvaro och hög trivsel, vilket främjar ett hållbart arbetsliv. Region Skånes sjukfrånvaro har under perioden januari-december 2023 minskat i jämförelse med samma period 2022. Resultatet av medarbetarenkäten 2023 blev ett Hållbart medarbetarengagemang (HME) på 79 jämfört med 78 i medarbetarenkäten 2022. Region Skånes resultat för HME är högre än 2023 års rikssnitt för regioner (76).

➤ En utökad roll för primärvården i den nya läkarutbildningen

Den nya sexåriga läkarutbildningen innebär ett ökat fokus på primärvård, med längre kliniska placeringar i primärvårdsverksamhet. Förändringen sker från höstterminen 2026 då de första studenterna i den nya läkarutbildningen börjar termin 11 från och med vårterminen 2027 har läkarstudenter både på termin 11 och 12 har placering i primärvården. Insatser för att förbereda inför

den kommande förändringen pågår, i ett samarbete mellan Region Skåne och Lunds universitet, och med bred involvering av primärvårdsverksamheten.

Övergripande mål: Långsiktigt stark ekonomi

Resultatmål och prognos

Nettokostnaden för ersättningar inom Hälsoval Skåne totalt var 6 489 miljoner kronor vilket är en ökning jämfört med år 2022 med +0,3 procent. Budgeterade kostnader var 6 352 miljoner kronor.

För vårdval Vårdcentral uppgick nettokostnaden till 5 561 miljoner kronor vilket är en ökning med +0,2 procent jämfört med 2022. Budgeterade kostnader uppgick under perioden till 5 454 kronor. Främsta orsaker till budgetunderskottet är vissa rörliga ersättningar till vårdcentralerna och kostnader för medicinsk service som ligger högre än budget. En snabbt ökande andel äldre bidrog också till budgetunderskottet.

Nettokostnaden för ersättningar inom vårdvalet Barnvårdscentral var 350 miljoner kronor vilket är en minskning med -2,9 procent jämfört föregående år. Budgeterade kostnader uppgick under perioden till 410 miljoner kronor. Nedgången i kostnader förklaras av den relativt stora nedgången av listade barn på BVC.

Nettokostnaden för ersättningar inom vårdvalet Barnmorskemottagning var 382 miljoner kronor vilket är en ökning jämfört med 2022 med +2,1 procent. Budgeterade kostnader uppgick under perioden till 349 miljoner kronor. Ökningen av kostnader, och kostnader över budget, förklaras främst av fler ersatta besök hos barnmorska.

Nettokostnaden för vårdval Psykoterapi blev under perioden 196 miljoner kronor och överskred budget med -57 miljoner kronor. Jämfört med föregående år ökade kostnaden med 12 miljoner kronor.

Produktion

Antalet vårdcentraler med listade patienter i december uppgick till 176 i Skåne vilket kan jämföras 169 december 2022. Totalt antal listade på vårdcentral uppgick i december till 1 418 788, i december förra året fanns 1 409 047, en ökning med endast 0,7 procent, som speglar den låga befolkningsökningen.

Antal läkarbesök på vårdcentralerna uppgick till 1 513 tusen, vilket är en liten ökning jämfört föregående år med 23 tusen (1 490 tusen), en ökning med 1,5 procent. Antal unika patienter som varit på läkarbesök under 2023 steg från 694 tusen till 716 tusen jämfört med 2022, vilket är en ökning med 3,2 procent.

Under perioden har 30 vårdcentraler, samma antal som under 2022, fått del av den särskilda geografiska ersättningen (75 000 kronor per månad) till vårdcentraler i glesbygd, totalt uppgår ersättningarna till 24,5 miljoner kronor.

I slutet av perioden fanns 13 kvälls- och helgenheter som fått särskild ersättning för detta. Vårdcentralerna har blivit ersatta för covid-19 vaccinationer med totalt 44 miljoner kronor, vilket har finansierats av statsbidrag. Under samma period förra året ersattes vårdcentralerna med 118 miljoner kronor.

Antal hembesök genomförda av vårdcentralerna uppgick till 64 853 jämfört med förra året 58 475, vilket är en ökning med 11 procent.

I december var 92 417 barn listade på BVC enheter i Skåne, samma månad förra året var det 94 560. Detta innebär en minskning med -2 procent. I de lägsta åldersgrupperna är minskningen över -5 procent.

I december fanns det 242 vårdgivare inom vårdval Psykoterapi som fick ersättningar. Under samma månad förra året var antalet också 242 men omsättningen har varit stor. 34 enheter har tillkommit under året och 34 har inte haft verksamhet i december 2023 jämfört med samma månad föregående år.

Antal listade på Barnmorskemottagningarna, för graviditetsövervakning i vårdvalet, var i december 2023 14 659 kvinnor, samma månad förra året var det 14 839, vilket är en minskning med -1 procent, men vid en jämförelse mot år 2021 eller år 2020 så är minskningen runt 7 till 10 procent.

Vårdcentralerna har sedan start av vaccination mot covid-19 haft en framträdande roll som basen för vaccinationsarbetet. Under 2023 har vaccinationsarbetet genomförts enligt överenskommelse mellan SKR och staten, utifrån Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Under året har vårdcentralerna gett cirka 290 000 doser till (företrädesvis) personer över 65 år och boende på särskilt boende. Sedan 1 mars 2022 finns även ett särskilt vaccinationsprogram för personer som ingår i riskgrupper. Programmet omfattar i dagsläget bara en sjukdom, pneumokockinfektion. Under 2023 har vårdcentralerna vaccinerat cirka 15 300 personer mot pneumokockinfektion jämfört med 2022 då 10 000 personer vaccinerades

Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare

Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare inom vårdvalen för vårdcentral, barnavårdscentral, barnmorskemottagning och psykoterapi åligger primärvårdsnämnden i Region Skåne. Detta ansvar regleras i kommunallag samt vad som synliggörs i reglemente för regionstyrelse och nämnder. Därtill i beslutat Program med mål och riktlinjer för sådana angelägenheter som utförs av privata utförare (Regionfullmäktige 2021-02-16 §14). Mandat för utförandet av uppföljning och vidtagande av åtgärder samt hur beslutsfattande ska ske när åtgärder behöver vidtas framgår av Region Skånes reglemente samt i primärvårdsnämndens delegationsordning.

Barnavårdscentral

Under 2023 har nio löpande verksamhetsuppföljningar genomförts varav tre inom egen regi. Totalt identifierades 24 avvikelser varav sex inom egen regi. Detta har resulterat i krav på handlingsplan från berörda verksamheter. Ett särskilt fokus i uppföljningsarbetet har varit följsamhet till avtal gällande personer i utsatta livssituationer. Flertalet av verksamheterna har brustit i kravet om att det ska finnas en lokal riktlinje som beskriver detta arbete. Fyra verifikationsbesök²⁴ inför start av ny verksamhet har även genomförts under året.

Regionen har följt upp 39 familjecentraler med BVC, varav 29 inom egen regi. Kontroller av samverkansavtal och verksamhetsberättelser har genomförts vilket har resulterat i en erinran och ett återkrav. Uppföljningen visar på att det finns ett högt engagemang för uppdraget i verksamheterna trots vissa bemanningsutmaningar.

Barnmorskemottagning

Tio löpande verksamhetsuppföljningar, varav fyra inom egen regi, har genomförts. I åtta av

²⁴ Verifikation inför driftstart.

verksamheterna identifierades 18 avvikelser, varav två i egen regi. Avvikelseerna resulterade i krav på handlingsplan från berörda verksamhet samt två erinringar. Uppföljningsarbetet har fokuserat på följsamhet till avtal gällande personer i utsatta livssituationer. Ett verifikationsbesök inför start av ny verksamhet har genomförts.

Vidare har 30 familjecentraler med barnmorskemottagningar, varav 18 inom egen regi, följts upp administrativt avseende kontroll av samverkansavtal och verksamhetsberättelser, vilket har resulterat i en erinran och ett återkrav.

Psykoterapi

Under 2023 har 20 löpande verksamhetsuppföljningar genomförts för att kontrollera att verksamheterna arbetar utifrån gällande avtal och riktlinjer, samtliga i privat regi. Avvikelse har identifierats i 16 verksamheter med totalt 58 avvikelser vilket har resulterat i krav på handlingsplan från berörda. De vanligaste avvikelseerna består av: brister i fysisk tillgänglighet, avsaknad av kvalitetsledningssystem, bristande journalföringssystem samt att det saknas rutin för att arbeta enligt Region Skånes vårdprogram för levnadsvanor.

Administrativ uppföljning har genomförts avseende kontroll av att varje behandlare behandlar minst 20 patienter per avtalad behandlingsform under en löpande 12-månaders period. Efter denna genomgång skickades brev till 17 vårdgivare med fråga om anledning till att aktuellt krav ej var uppfyllt samt åtgärdsplan för hur kravet kommer att uppfyllas framöver. Sju vårdgivare valde att säga upp avtalet och resterande angav skäl som bedömdes godtagbara till att kravet framöver kommer att godkännas.

Vårdcentral

Under året 2023 har följande uppföljning avseende vårdcentraler genomförts:

- Löpande uppföljningar av 64 vårdcentraler varav 21 inom egen regi. 13 uppföljningar resulterade i handlingsplan efter identifierade avvikelser.
- Tolv informationsmöten med privata vårdgivare har genomförts inför planerad start av vårdcentral.
- Administrativ uppföljning avseende tilläggsuppdrag:
 - Äldremottagning 124 enheter.
 - Mottagning för unga vuxna 25 enheter har aktivt tilläggsuppdrag. Tio enheter avslutade på egen begäran tilläggsuppdraget under början av 2023 (avser Malmös unga vuxna mottagning).
 - Mottagning för vuxna med varaktig funktionsnedsättning två enheter.
 - Gynekologisk mottagning 15 enheter.
 - Öron-näsa-halsmottagning sex enheter.
- Administrativ uppföljning av fast läkarkontakt visar att vid årets slut 2023 har 75 procent listade tilldelats namngiven fast läkarkontakt vilket är en minskning med en procent sedan halvårsskiftet 2023 och två procent sedan föregående årsskifte. 113 av 176 vårdcentraler uppnår målet att minst 75 procent av de listade individerna har namngiven fast läkarkontakt.
- Uppföljning av måluppfyllelse av vårdgaranti på primärvårdsnivå inkluderande telefontillgänglighet och tillgänglighet till medicinsk bedömning inom tre dagar. Resultatet redovisat under avsnitt tillgänglighet.
- Administrativ årlig uppföljning genom ACG-genomlysning²⁵ av samtliga vårdcentraler avseende diagnosregistrering genomfördes i januari. Kompletterande ACG-genomlysning genomfördes i december.
- Fördjupad uppföljning genom journalgranskningar avseende diagnosregistrering och journaldokumentation på tolv vårdcentraler under april till juni 2023. Granskningarna resulterade i att nio av tolv vårdcentraler identifierades med allvarliga brister och meddelades beslut om erinran och vite under en sex-månaders period.

²⁵ ACG är ett beskrivningssystem för analys av en populations samlade sjuklighet (morbiditet). ACG ger en samlad bild av en vårdcentralers resursbehov och används som grund för justering av ersättning.